

судів знайшли у ньому своє відображення. Особливої уваги потребує вироблення шляхів усунення конкретних проблем, які може спричинити спеціалізація, а також врахування інших аспектів політичного, правового й інституційного середовища в країні, які можуть накласти обмеження чи іншим чином вплинути на роботу Вищого антикорупційного суду.

*Одержано 12.06.2017*

УДК 342.951

**Ігор Вікторович ЗОЗУЛЯ,**

*доктор юридичних наук, професор, професор кафедри загальноправових дисциплін факультету № 6 Харківського національного університету внутрішніх справ, м. Харків;  
ORCID: <http://orcid.org/0000-0002-3507-0012>*

## **ПОНЯТТЯ ВЛАДИ В АДМІНІСТРАТИВНОМУ ПРАВІ**

В останні часи нового значення набули дослідження, пов'язані зі значенням та місцем влади в державному механізмі. Подальшої актуальності це питання отримало у зв'язку з вимогою до розміщення відповідної статті в багатотомному виданні Великої української юридичної енциклопедії. Тому вважаємо за можливе надати певні міркування з цього приводу.

Влада, це багатогранне суспільно-політичне і правове поняття (Ю. С. Шемшученко); організована і регулятивно-контролююча основа політики, одне з важливіших і найстародавніших політичних знань управління суспільством, культурною діяльністю, конкретним життям людини; сукупність владних відносин, система влади, основою якої виступає волевиявлення народу, або певної соціальної структури, соціальної спільності, певної соціальної верстви та ін. (М. І. Горлач, В. Г. Кремень [1]); вольові відносини: індивіда до самого себе (влада над собою), між індивідами, групами, класами в суспільстві, між громадянином і державою, між посадовою особою і підлеглим, між державами (О. Ф. Скакун [2]); здатність певного суб'єкта (індивіда, колективу, організації) підпорядковувати собі волю і поведінку іншого суб'єкта у своїх власних інтересах чи інтересах інших осіб (Ю. А. Ведерніков, А. В. Папірна [3]); сила, яка з допомогою авторитету, заохочення та примусу, має здатність зі своєї волі впливати на інших; цілеспрямований вплив класу, групи або людини (носіїв влади) за допомогою певних засобів (знарядь влади) на підвладних (класи, групи, особу), внаслідок чого підвладна сторона змушена виконувати волю носія влади (М. Бажан).

Джерелом влади є волевиявлення, а сама влада здатна, не вдаючись до організації власної волі, безпосередньо приймати владні рішення, що стають нормою для всіх учасників вольового акту.

Основними компонентами влади є її суб'єкт – особа або орган, наділені правом розпорядження; об'єкт – особа або орган, до яких звернене

розпорядження та які зобов'язані його виконувати; правові умови і засоби взаємодії суб'єктів та об'єктів; процес взаємодії суб'єктів і об'єктів влади.

В залежності від суб'єктів, влада ділиться на *державну* (здійснюється тільки державою та її органами і характеризується суверенністю, універсальністю та здатністю владно-примусового впливу на поведінку всіх людей та їх організацій, що забезпечується державно-правовими методами), *політичну* (супроводжується виробленням і запровадженням у життя політичних програм усіма суб'єктами політичної системи, а також різними неформальними угрупованнями; домінуванням або прагненням до домінування інтересів одних верств над усіма іншими), *соціальну* (визначає положення статусу, посад, пільг і привілеїв в соціальній структурі суспільства), *примусову* (здійснюється над людьми за допомогою застосування або загрози застосування фізичної сили), *економічну* (об'єктивно зумовлені матеріальними потребами життя суспільства відносини, в яких власник засобів виробництва підпорядковує своїй волі волю інших учасників процесу виробництва), *публічну*, *дискреційну*, *місцеву*, *владу громадських організацій та трудових колективів*, *владу засобів масової інформації*, *духовно-інформаційну*, *профспілкову*, *партійну*, *сімейну*, *народну* та ін.

За способами взаємодії суб'єкта і об'єкта (режимом правління) влада розподіляється на демократичну, авторитарну, ліберальну, тоталітарну, бюрократичну та інші. За часом здійснення розрізняють владу постійну і тимчасову; за територією здійснення – владу загальнодержавну, регіональну і місцеву; за соціально-політичною природою – монархічна, республіканська; за способом організації – інституційна, неінституційна; за методом – насилля, господарювання, авторитету; за організаційним впливом – винагородження, примушування, ресурсів, зв'язків; за особистим впливом – традиційна, харизматична, легальна (законна), експертна, інформаційна.

За функціями влада поділяється на *законодавчу*, *виконавчу* і *судову*.

*Законодавча влада* виступає системою державних закладів, що мають право приймати закони, обов'язкові для всіх громадян та їх об'єднань, а також для інших державних органів.

*Виконавча влада* – це сукупність державних органів та установ, що здійснюють владно-політичні та владно-адміністративні функції. Це своєрідна система, де кількісно домінують органи й установи, що діють у сфері вузько визначеного державного управління.

*Судова влада* є однією з гілок державної влади, основним завданням якої є здійснення правосуддя, щоб шляхом розгляду та вирішення прав, спорів забезпечити баланс свободи в суспільстві з обов'язком виконання законів. Покликана запобігти можливості змови або протистояння двох інших гілок влади, створювати перепони виникненню диктатури у її тоталітарній або авторитарній формах.

*До засобів (ресурсів) влади* відносять все, що може бути використано для впливу на інших. Структурними засобами влади є закони, суд, державний апарат, загони примусу (міліція, поліція), партійна дисципліна, авторитет

політичного лідера, центральна і регіональні структури, страх, інтерес, переконання.

Засоби влади поділяють на утилітарні (матеріальні та соціальні блага, зв'язані з повсякденними інтересами людей), примусові (адміністративного покарання) і нормативні (впливу на свідомість і поведінку людей).

Стосовно до сфер життєдіяльності суспільства засоби влади переломлюються на економічні (матеріальні цінності, необхідні для суспільного виробництва і споживання), соціальні (здатність підвищення або зниження соціального статусу або рангу, місця в соціальній стратифікації), політичні і культурно-інформаційні (знання та інформація а також способи їх одержання та поширення). Силовими засобами влади є зброя та апарат фізичного примусу, спеціально підготовлені люди.

Владарювання, обґрунтоване переконанням щодо виконання, здійснюється за допомогою наказів, розпоряджень, вказівок, рекомендацій, що регламентують ті чи інші дії під загрозою певних санкцій, та упорядковується й регулюється спеціальним механізмом влади – системою організацій, об'єднань людей і норм їх устрою і діяльності – державними органами, правом, політичною системою, політичним режимом тощо (М. І. Горлач, В. Г. Кремень).

Влада визначається панівним в країні соціально-політичним устроєм.

### ***Список бібліографічних посилань***

1. Горлач М. І., Кремень В. Г. Політологія: наука про політику. Київ: Центр учбової літератури, 2009. 840 с.
2. Скакун О. Ф. Теорія держави і права: підручник/пер. з рос. Харків: Консум, 2001. 656 с.
3. Ведерніков Ю. А., Папірна А. В. Теорія держави і права: навч. посіб. Київ, 2008. 333 с.

*Одержано 12.06.2017*

УДК 342.9

**Лариса Павлівна КОВАЛЕНКО,**

*доктор юридичних наук, професор, професор кафедри адміністративного права та адміністративної діяльності Національного юридичного університету імені Ярослава Мудрого*

## **ДЕЯКІ ПРОБЛЕМИ АДМІНІСТРАТИВНОГО ПРАВА ЯК ГАЛУЗІ ПРАВА**

Адміністративне право є фундаментальною (базовою) галуззю права. Воно є юридично первісним, формує правові режими інших галузей права, містить правовий матеріал, який використовується при формуванні методів правового регулювання інших галузей права.